

А. Топчій,
здобувач ОС «магістр»
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)

A. TopchiyT.,
master's student
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi
State Pedagogical University (Ukraine)

ТВОРЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ ГРИ У РОЗВИТКУ ДІТЕЙ СЕРЕДЬНОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

THE CREATIVE POTENTIAL OF THE GAME IN THE DEVELOPMENT OF CHILDREN OF MIDDLE SCHOOL AGE

***Анотація.** У статті розглядаються теоретичні аспекти реалізації перспективності творчого розвитку дітей середнього дошкільного віку та використання гри в закладах дошкільної освіти. Визначено роль творчої особистості вихователя у підготовці дітей дошкільного віку до творчої діяльності.*

***Abstract.** The article examines the theoretical aspects of realizing the perspective of the creative development of children of middle preschool age and the use of games in preschool education institutions. The role of the teacher's creative personality in the preparation of preschool children for creative activities is defined.*

***Ключові слова:** дошкільна освіта, гра, ігрова діяльність, середній дошкільний вік, творчий потенціал.*

***Key words:** preschool education, game, game activity, middle preschool age, creative potential.*

Використання ігрової діяльності дітей є актуальною проблемою дошкільної освіти, а це вимагає дотримання деяких методологічних підходів та принципів навчання і виховання, завдяки яким буде ефективно здійснюватися розвиток творчих здібностей дітей. В сучасному освітньому процесі закладів дошкільної освіти відбувається активне реформування, зміни які слід враховувати вихователю в роботі з дітьми. Отже, провідною діяльністю дітей середнього дошкільного віку є гра та ігрова діяльність. «Гра є дуже доступним і цікавим для дітей видом діяльності. Щоб краще пізнати світ, треба навчити дітей грати і відображати у грі реальний світ. Зазвичай домінує на етапі середнього дошкільного віку сюжетно-рольова гра. У ній засвоюються знання і враження від навколишнього світу, проявляються особливості мислення та уяви дитини, його емоційність, активність, розвивається потреба в спілкуванні» [7, с. 153]. «Діти дошкільного віку мають цілком пізнати радість гри, інтерес до пізнавально-дослідницької, трудової та естетичної діяльності, задоволення від співтворчості та спілкування» [5, с. 127].

Дослідженням творчих здібностей займалися багато відомих педагогів та психологів, зокрема таких, як В. Гагаріна, Н. Бабіч, Т. Дуткевич, Л. Суботіна. Розвитком творчих здібностей дітей – М. Алейнік, В. Рагозіна, О. Хижна.

Філософи, історики, етнографи, психологи, педагоги систематично досліджують походження гри, її значне місце в житті дитини, творчі і розвивальні можливості ефективного використання ігор для вирішення виховних завдань дошкільця. Предметом наукових досліджень також постає гра та ігрове середовище, що досліджували у своїх працях О. Андрощук, М. Замелюк, К. Крутій, Н. Кудикіна та ін. Роль в цьому процесі гри, ігрових методів та прийомів здійснювали сучасні дослідники Г. Григоренко, А. Коваль, О. Орлова, О. Пеклун, Л. Ткаченко. Організацію музично-ігрової діяльності дітей дошкільного віку і взаємозв'язок різних видів художньої діяльності у грі досліджували К. Костіна та О. Комісарова, тому як раннє заглиблення в тонкощі одного виду художньої майстерності обмежує естетичний розвиток дитини, виховання інтересів до мистецтва передбачає широкий загально розвивальний характер.

Метою статті є висвітлення теоретичних аспектів реалізації перспективності творчого розвитку дітей середнього дошкільного віку та використання гри в закладах дошкільної освіти.

Творчий приклад вихователя є невід'ємною частиною стимулювання творчості дітей. «Не слід боятися проявляти себе у творчій діяльності, адже вихованець довіряє творчому і активному вихователю, й діти будуть наслідувати педагога, тому що вихованці є відображенням вихователя» [6, с. 111].

Вихователю слід розуміти, що крім види мистецтв у своїй сукупності, також комплекс мистецтв зможе розвинути весь спектр та повноту дитячих потенційних можливостей і прагнень, допоможе зробити особистість дитини багатогранною, збагатити її духовний внутрішній світ. Можна порекомендувати, наприклад, «на комплексному занятті з дошкільнятами, де музика інтегрується з кількома видами творчої дитячої діяльності, переважно художніми, де розвиток дитячої творчості успішно спрямовується та інтегрується. В ході такого заняття доцільно узагальнити якесь одне з художніх понять (наприклад, ритм і ліплення) через практичну діяльність у різних видах мистецтва (музиці, танці, малюнку, витинанці, виробі декоративного мистецтва тощо)» [4, с. 58.]. Дуже продуктивним є застосування музичних ігор з піснями, рухами й танцями запропоновано у відомій праці В. Верховинця «Весняночка»: ігри з піснями для дітей дошкільного віку та молодших школярів [4, с. 58.].

Музика розвиває у дитини слухові уявлення, розкриває звукову палітру світу, різноманіття музичного спектру. Музика використовується як пісенного, танцювального та маршового характеру. Діти люблять співати пісеньки, виконувати поспівки, танцювати, грати в музичні ігри. В танці діти виражають свій настрій, можуть максимально розслабитися, вільно рухатися, розвиватися фізично, укріплювати і розвивати опорно-руховий апарат. Візуальне, або образотворче мистецтво є одним з найулюбленіших видів мистецької діяльності. Існує багато технік образотворення, ігрових прийомів, що слугують стимулом творчого розвитку дошкільників: «намалюємо

музичний настрій», «акватипія», «малювання по вологій поверхні», «малюємо долоньками» та інші.

У процесі формування творчого розвитку дитини, усього колективу дітей вагома роль відводиться основному виду дитячої діяльності в дошкільний період - грі. Гра створює можливості для дитини дошкільного віку поринути у казковий світ, в якому вони набувають навичок реальної поведінки в майбутньому житті, отримують досвід спілкування, творчої діяльності. Для дітей дошкільного віку ігри мають виняткове значення: гра для них – навчання, праця, гра – як серйозна форма виховання. Таким чином «сюжетно-рольова гра – образна гра за певним задумом дітей, який розкривається через відповідні події (сюжет, фабула) і розігрування ролей, вона є динамічним феноменом, її розвиток виявляється насамперед у виникненні нових сюжетів – втілених у певних подіях образних утворень задумів. Так в іграх дітей дошкільного віку вони надзвичайно різноманітні й відображають конкретні соціально-історичні, географічні, побутові умови їхнього життя» [3].

Деякі сюжети на цікаві для дітей теми використовуються як з молодшими, так і старшими дошкільниками, насамперед, це ігри на побутові теми. В розвитку дошкільників середнього віку проте спостерігається певна тенденція: спершу виникають або створюються ігри з побутовими сюжетами, потім – ігри на теми праці і нарешті – ігри суспільної тематики, гумористичні сюжети. Різноманітність сюжетів для використання в освітньому процесі залежить від масштабу і глибини пізнання дітьми навколишнього світу. Зміна ігрових сюжетів пов'язана з розширенням їх джерел: ігри від вражень, які вони черпають з безпосереднього спілкування з навколишнім світом; ігри, що виражають більше здобутих ними з різних джерел знань; безпосередній досвід: вони відображають не тільки події, в яких особисто брали участь, а й ті, які спостерігали.

Поглиблення змісту гри виявляється в розвитку здатності дітей до продукування і втілення задуму, саме в у процесі сюжетно-рольової гри у дошкільників розвивається здатність до створення і реалізації задуму, який, будучи на перших порах спонтанним, з часом постає як свідомо задумана тема, реалізуючи яку, діти не просто механічно копіюють дії дорослих, а відтворюють почуття, переживання, наснажують їх особистісним смислом.

Важливим кроком є побудова та правильна структура гри, визначення мети, виховних завдань, навчальної спрямованості, очікуваний позитивний результат. Таким чином, можна представити структуру сюжетно-рольової гри: ігрові дії, за допомогою яких діти реалізують обрані ролі; ігрове використання предметів, за якого реальні предмети замінюють ігровими; реальні стосунки між дітьми, які виявляються в різноманітних репліках, зауваженнях, за допомогою яких регулюється розвиток гри.

Дослідниками ігрової діяльності, такими як К. Костіна, О. Комісарова, Н. Кудикіна виділяються наступні класифікації ігор. Наприклад, Т. Васянович виділяє такі групи ігор: «перша група ігор – це самодіяльні вільні ігри: сюжетно-відображувальні, ігри-експериментування, режисерські, сюжетно-рольові та театралізовані; друга група – ігри, що організовані з метою навчання за ініціативою

дорослих: дидактичні, з іграшками, настільно-друковані, словесні; сюжетно-дидактичні, конструктивно-будівельні, рухливі та з метою організації дозвілля – карнавальні, інтелектуальні, драматизації, обрядові, ігри-естафети, хороводи» [2, с. 11].

Сучасні тенденції і пріоритети компетентнісного підходу в підготовці майбутніх фахівців дошкільної освіти розглядаються в працях В. Литнєва, Н. Колесник, Т. Завязун. Основні напрями та методи застосування гри викладені у наукових працях сучасних вчених. Художньо-творчий розвиток молодших школярів у процесі трудового навчання, педагогічні умови творчого розвитку молодших школярів у процесі трудового навчання пропонує у своїх роботах Л. Старовойт [4, 5]. Формування естетичного сприймання дітей засобами творчої діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти [6], роль музично-ігрової діяльності в естетичному розвитку дітей дошкільного віку [7], організація самостійної ігрової діяльності дошкільників у контексті реалізації принципу наступності [8], психологічні аспекти творчої діяльності дітей дошкільного віку розглядаються в сучасній науковій літературі.

Особливою є роль педагога у формуванні творчого розвитку дитини. Вихователю належить роль спрямовувача в процесі застосування гри. Саме від особистості педагога, його професійної майстерності, знань, умінь та здатності творчо організувати керівництво ігровою діяльністю дітей залежить використання її з метою всебічного розвитку особистості дитини. Проаналізувавши низку джерел ми дійшли висновку, що процес керівництва вихователем ігровою діяльністю дитини середнього дошкільного віку включає три групи методів: 1) перша група – пов'язана із певним збагаченням дітей знаннями, цікавими враженнями, уявленнями про навколишнє життя і світ: спостереження природи і дійсності, екскурсії, емоційно-виразне читання художньої літератури; бесіда; демонстрація картин, створення дітьми оповідань на певні теми, ляльковий театр; 2) друга група - це методи, що сприяють становленню і розвитку ігрової діяльності. Серед них важливе місце займає безпосередню участь вихователя в творчій грі, допомога вихователя, шляхом пропозицій, нагадувань, рад, підбору ігрового матеріалу, бесіди-розмови з приводу задуму гри, розвитку її змісту, підбиття підсумків; 3) третя група методів пов'язана з навчанням дітей конструювання та виготовлення іграшок. У групу входять методи і прийоми, такі як спільне виконання вихователем і дітьми будівель, іграшок, ліплення

Отже, позитивний вплив сюжетно-рольової гри на формування соціальної компетентності дошкільника полягає у тому, що завдяки ігровому наслідуванню і рольовому перевтіленню дитина середнього дошкільного віку знайомиться з нормами і моделями людської діяльності та взаємовідносин, які стають зразками для її власної поведінки. Сюжетно-рольова гра як провідна діяльність для дитини дошкільного віку має найкращі можливості для соціального розвитку дошкільника.

Література

1. Білан О. І. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське довілля» / О. І. Білан, Л. М. Возна, О. Л. Максименко та ін. Тернопіль: Мандрівець. 2013. 264 с.

2. Васянович Т. М. Наступність у роботі дошкільного закладу та школи. *Сучасні тенденції і пріоритети компетентнісного підходу в підготовці майбутніх фахівців дошкільної та початкової освіти : збірник науково-методичних праць / за заг. редакцією В. Є. Литнєва, Н. Є. Колесник, Т. В. Завязун.* Житомир : Полісс, 2016. У 3-х ч. Ч. II. С. 11–14.
3. Верховинець В. М. Весняночка: Ігри з піснями для дітей дошкільного віку та молодших школярів Київ : Музична Україна, 1989. 340 с.
4. Старовойт Л. В. Художньо-творчий розвиток молодших школярів у процесі трудового навчання. *Scientific Journal «ScienceRise» Pedagogical Education.* Kharkiv, 2016. № 3/5(20). Р. 58–63.
5. Старовойт Л. В. Педагогічні умови творчого розвитку молодших школярів у процесі трудового навчання. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія : Педагогіка.* 2010. Вип. 1. С. 123-128.
6. Годосієнко Н. Л., Мальов С. В. Формування естетичного сприймання дітей засобами творчої діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти. *Науковий журнал «Молодий вчений» №5.2 (57.2),* 2018. С. 107–111. URL: <http://molodyvcheny.in.ua>
7. Годосієнко Н. Л. Роль музично-ігрової діяльності в естетичному розвитку дітей дошкільного віку. *Наукові записки : зб. матер. наук.-практ. конф. викладачів і студентів Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Мистецтво.* Вінниця, 2015. Вип. 6. С. 149 – 153.
8. Федоришин Р. Ю. Організація самостійної ігрової діяльності дошкільників у контексті реалізації принципу наступності. *Розвиток особистості молодшого школяра: сучасні реалії та перспективи:* матеріали четвертої науково-практичної інтернет-конференції молодих науковців та студентів. Бердянськ, Вінниця, Івано-Франківськ, Кам'янець-Подільський, Київ, Кропивницький, Полтава, Умань, 2018. Вип. 5. С. 198 – 200.
9. Чубар В. В. Психологічні аспекти творчої діяльності дітей дошкільного віку. *Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі : збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції молодих учених і студентів 27-28 жовтня 2016 р.* Ред.кол. : В. І. Кобаль (гол.ред.) : МДУ Мукачево, 2016. С. 146 – 147.

М. Тютюнник,

здобувач ОС «магістр»

Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського

М. Tyutyunnyk,

master's student,

Vinnitsia Mykhailo Kotsubynsky

State Pedagogical University

ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕГРАЦІЇ МИСТЕЦТВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

WAYS OF IMPLEMENTING THE INTEGRATION OF THE ARTS IN THE EDUCATIONAL PROCESS OF THE PRIMARY SCHOOL

Анотація. У розвитку сучасної педагогічної освіти формуються нові пріоритети у підготовці майбутніх педагогів до їхньої практичної діяльності. В умовах сьогодення надважливим є підготовка всебічно розвинутого фахівця. Під час